

Intentieverklaring
Samen verder met ruimtelijke ontwikkeling Regio Zwolle

November 2022
Versie 3

Inhoudsopgave

AANLEIDING.....	3
GEZAMENLIJKE AMBITIES	5
KLIMAATBESTENDIGE GROEIREGIO	5
VERBINDING OP DE INHOUD.....	5
INTEGRALE SAMENWERKING	5
MEER UITVOERINGSKRACHT	5
RUIMERE EN HELDERE FINANCIERING	5
ZELFREGIE	5
LEIDENDE PRINCIPES	6
BREDE WELVAART	6
INWONER CENTRAAL.....	6
KOMPAS GERICHT OP VEERKRACHT EN TOEKOMSTBESTENDIGHEID	6
DAILY URBAN SYSTEM	7
GUNNEN, GROEIEN, GRENSONTKENNEND WERKEN	7
PROCES	8
SAMENWERKING	8
ONDERTEKENING	9
NAMENS GEMEENTEN	9
NAMENS PROVINCIES.....	10
NAMENS WATERSCHAPPEN.....	10
NAMENS TRIPLE HELIX PARTNERS.....	10

Aanleiding

Rijk en regio staan voor de veelzijdige ruimtelijke opgave om aantrekkelijke landschappen, goede natuur- en waterkwaliteit, voldoende en betaalbare woningen voor iedereen, een duurzame energie- en voedselvoorziening en een veilige leefomgeving voor mens en milieu te realiseren en bovenal om deze ambities in te passen in de ruimtelijke inrichting van het land. Dit is een complex vraagstuk dat maatschappelijke dilemma's meebrengt en goede samenwerking tussen overheden vereist. Voor het Rijk is dit aanleiding om een sterkere regierol te pakken op ruimtelijke ordening. Met de Nationale Omgevingsvisie is de eerste stap naar deze actievere rol van het Rijk gezet en de ambities zijn verhoogd met het regeerakkoord. Een belangrijke stap voor de komende periode is het komen tot een nationaal ruimtelijk beleid, waarin het programma NOVEX (ruimtelijke opgaven) verbonden wordt aan het programma Mooi Nederland (ruimtelijke kwaliteit). Centraal in NOVEX staan de opgaven om de uitvoering te versnellen en de samenwerking te vernieuwen.

In dit kader krijgen provincies de opdracht om een startpakket van nationale opgaven te verbinden aan decentrale opgaven, met als doel te onderzoeken hoe de verschillende opgaven met elkaar én met de ruimtelijke kwaliteit kunnen worden versterkt, welke richtinggevend keuzes daarvoor nodig zijn en hoe de uitvoering vorm krijgt. Op basis van deze 'provinciale puzzels' (juli 2023), komen Rijk en provincies in oktober 2023 samen tot een 'ruimtelijk arrangement' per provincie, waarin zij als overheden afspraken maken over hoe zij de ruimtelijke puzzel naar de praktijk vertalen. Naast de ruimtelijke regie per provincie wordt ook ingezet op een gebiedsgerichte regie in NOVEX-gebieden.

In de 16 NOVEX-gebieden – voorheen al bekend als NOVI-gebied en/of gebied met grote verstedelijkingsopgaven – komen nationale opgaven in het fysieke domein op zo'n manier samen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of ingrijpende herinrichting met behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Provincies, gemeenten, waterschappen en het Rijk trekken als partners op in de vertaling van de opgaven uit een of meer provinciale startpakket(ten) naar de opgave voor de NOVEX gebieden. Het resultaat hiervan bestaat uit 16 ontwikkelperspectieven (juli 2023), die de basis zijn voor strategische besluiten en uitvoeringsafspraken tussen alle overheden. Per NOVEX-gebied wordt ook een plan opgesteld waar, onder andere, een uitvoeringsagenda en regionale investeringsagenda onderdeel van zijn. Het samenspel tussen de provinciale regie en de gebiedsgerichte regie in de NOVEX-gebieden is essentieel om deze aanpak te laten slagen.

NOVEX Regio Zwolle

Regio Zwolle is, met de status van NOVI-gebied en een Verstedelijkingsstrategie een van de 16 NOVEX-gebieden. De ambitie van het nieuwe NOVEX-gebied centreert zich op 'klimaatadaptief groeien', het realiseren van de 'woon- en werkopgave' van 50.000 woningen en 20.000 arbeidsplaatsen en de mobiliteitstransitie. In een regio waarin 22 gemeenten en 4 provincies samenwerken met 4 waterschappen en een veelheid aan andere partijen, vraagt de stap naar NOVEX om een integrale meerjarige aanpak en een

stevig samenwerkingsverband. Heldere communicatie naar bedrijven, inwoners en betrokkenen om de materie begrijpelijk te houden, is daarbij eveneens van belang.

Momentum herbevestiging samenwerkingsafspraken

Regio Zwolle werkt al meer dan twee jaar aan de gebiedsopgaven binnen het Daily Urban System: vanuit de status van NOVI-gebied, vanuit de Verstedelijkingsstrategie en vanuit de implementatie van de Regio Deal Regio Zwolle waarin een groot deel van de projecten zich op gebiedsontwikkeling en klimaatadaptatie richt. NOVEX vraagt om samenwerking en samenwerkingsafspraken, wat past in de samenwerking die Regio Zwolle in de afgelopen periode al heeft opgebouwd. De regio staat voor de opgave om te komen tot een gezamenlijke integrale aanpak en gezamenlijk de verantwoordelijkheid te pakken op ruimtelijk gebied.

De directe aanleiding van NOVEX komt samen met een aantal relevante regionale ontwikkelingen. Regio Zwolle is recent gestart met het vormgeven van een regionale strategische samenwerkingsagenda voor de periode 2024-2028, waarin naast focus op economische ontwikkeling en arbeidsmarktvoorwaarden ook volop aandacht is voor ruimtelijke ontwikkeling. De start van de nieuwe regionale agenda valt samen met het afronden van de (eerste) Regio Deal Regio Zwolle eind 2023. In 2023 wordt dan ook toegewerkt naar het aanvragen en sluiten van een nieuwe Regio Deal of een vergelijkbaar arrangement tussen Regio Zwolle en het Rijk. De combinatie van NOVEX, de strategische samenwerkingsagenda en de ambities rondom de Regio Deal maken dat er momentum is om de al gemaakte samenwerkingsafspraken te herbevestigen. Er ligt een kans om als verschillende overheden in de regio Zwolle eensgezind op te treden (één overheid), voor de lange termijn afspraken te maken en dit bestuurlijk en ambtelijk goed te organiseren.

Met deze intentieverklaring '**Samen verder met ruimtelijke ontwikkeling Regio Zwolle**' spreken we de intentie uit om te komen tot een robuuste agenda, waarin alle ruimtelijke puzzels met elkaar verbonden worden, waarin iedereen vanuit zijn taak of rol kan mee doen en waarin we elkaar respecteren in de ruimte. We vragen partners van de Economic Board Regio Zwolle om het belang van deze intentieverklaring te ondersteunen. Samen zijn wij een Daily Urban System dat zich klaarmaakt voor de toekomst.

Gezamenlijke ambities

Klimaatbestendige groeiregio

Rijk en Regio hebben de ambitie uitgesproken om gezamenlijke complexe en gestapelde opgaven in de Regio Zwolle klimaatbestendig op te pakken, waarbij het watersysteem en -huishouding leidend zijn. Regio Zwolle wil de balans herstellen tussen water- en bodemsysteem en inrichting, met als belofte een aantrekkelijkere en robuustere leefomgeving. Hiermee geeft de regio vorm aan het uitgangspunt van het Rijk dat water en bodem sturend moeten zijn bij ruimtelijke ontwikkeling. Uitgangspunt daarbij zijn de samenwerkingsafspraken en inhoud vanuit de Regio Deal Regio Zwolle, NOVI-gebied Regio Zwolle en de Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle. In dialoog en nauwe samenwerking met alle betrokkenen wordt de inhoud aangescherpt en geconcretiseerd in 2023. Dit wordt meegeven aan de ontwikkeling van de strategische samenwerkingsagenda 2024–2028.

Verbinding op de inhoud

Op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling is er een veelheid aan opgaven en strategieën waaraan gewerkt wordt in een veelheid aan programma's en projecten. Door de samenwerking te versterken, kan beter worden omgegaan met de stapeling van deze opgaven. Het leggen van de ruimtelijke puzzel die NOVEX voorschrijft, vormt daarin de eerste noodzakelijke stap. Dit biedt tevens een kapstok voor het verbinden van andere relevante opgaven en programma's en het richten van nieuw beleid.

Integrale samenwerking

Met de intentieverklaring 'Samen verder met ruimtelijke opgaven Regio Zwolle' wordt integrale samenwerking tussen regiopartners – provincies, gemeenten, regio, waterschappen, ondernemers en onderwijs – nagestreefd, door rollen te duiden en besluitvorming in te richten. Deze aanpak zal leiden tot een overzichtelijker governancestructuur, waarin overleggen worden samengevoegd en regio, provincies en Rijk plaats krijgen (minder bestuurlijke drukte).

Meer uitvoeringskracht

In het verlengde van versterkte samenwerking ligt het realiseren van versterkte uitvoeringskracht. Door naast het inhoudelijk verbinden van de verschillende programma's ook te verkennen waar verbonden kan worden op capaciteit, inzet en middelen kan de uitvoeringskracht in het ruimtelijk domein versterkt worden.

Ruimere en heldere financiering

De bundeling van krachten verheldert financieringsstromen en het bovendien mogelijk en kansrijker om aanspraak te maken op meer financiële middelen en Rijksprogramma's als het Klimaatfonds, het Mobiliteitsfonds en Regio Deals.

Zelfregie

Door voor te sorteren op de vragen en voorwaarden vanuit het Rijk en zelf initiatief te nemen op het maken van verdergaande samenwerkingsafspraken en het vergroten van uitvoeringskracht houdt de regio zelf regie over de ruimtelijke ontwikkeling van het eigen grondgebied. Zo wordt het mogelijk om voort te bouwen op wat er al ligt en wordt voorkomen dat keuzes van bovenaf worden opgelegd.

Leidende principes

Om richting te geven aan de samenwerking en aanpak rondom ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling in de regio Zwolle wordt gebruik gemaakt van een vijftal leidende principes.

Brede welvaart

Brede welvaart staat voor de gedachte dat er meer dan alleen economische groei nodig is om onze welvaart te vergroten. Welzijn, materiele welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu zijn de acht thema's van waaruit naar brede welvaart gekeken wordt. Het CBS brengt jaarlijks de nationale en regionale Monitor Brede Welvaart uit, op basis waarvan een globaal beeld geschetst kan worden van de brede welvaart in Nederland en in specifieke regio's.

Het algemene beeld van brede welvaart in Regio Zwolle is dat voor het merendeel van de thema's de balans positief uitslaat. Thema's die verband houden met de kwaliteit van de fysieke en sociale omgeving, zoals milieu, wonen, veiligheid en samenleving, scoren verhoudingsgewijs goed. Voor de meerderheid van de indicatoren binnen deze thema's scoort de regio gunstiger dan het landelijk gemiddelde. Alleen voor het thema welzijn blijkt dat de meeste indicatoren voor Regio Zwolle gelijk zijn aan het landelijk gemiddelde. En op het thema materiële welvaart scoort de regio per saldo ongunstig. Jaar op jaar blijkt dat Regio Zwolle consistent bovengemiddeld dan wel gemiddeld scoort op een groot aantal indicatoren (op het gebied van economie, arbeidsmarkt, leefomgeving, bereikbaarheid en verduurzaming). Regio Zwolle wil dit niveau van brede welvaart vasthouden voor haar inwoners en ondernemers en zet brede welvaart daarom centraal in de visie en aanpak voor de komende periode.

Inwoner centraal

Wanneer er gesproken wordt over brede welvaart, wordt er uitgegaan van een merkbare versterking van de brede welvaart voor inwoners en ondernemers in de regio Zwolle. Inwoners en bedrijven moeten écht vooruitgaan, dan wel stabiliteit ervaren. Regio Zwolle zet erop in een duurzame en inclusieve groei te realiseren en een sociaal sterke, circulaire- en innovatieve-, klimaatbestendige groeiregio Zwolle. Dit uit zich, onder andere, in een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en inwoners, zowel in de stad als in de gebieden daaromheen, een bovengemiddeld hoge waardering van het levensgeluk en optimisme van de inwoners van de regio over de toekomst.

Kompas gericht op veerkracht en toekomstbestendigheid

Een toekomstgericht Regio Zwolle is gebaseerd op de gedachte dat we in ons denken over de fysieke leefomgeving en gebiedsontwikkelingen een omslag maken naar natuurlijke oplossingen waar bodem en water leidend zijn. Daarbij staat niet symptoombestrijding, maar investeren in veerkrachtige en toekomstbestendige systeemoplossingen centraal. We kunnen voortbouwen op de ervaringen die we hebben opgedaan in de verstedelijkingsstrategie en het NOVI-gebied, welke het inzicht gebracht hebben dat voor al onze opgaven geldt dat om veerkrachtig en toekomstbestendig te worden transitie nodig is. Richtinggevende ontwikkelprincipes die als kompas kunnen fungeren zijn daarbij al gemaakt.

Daily Urban System

Regio Zwolle is gebaseerd op een bewezen Daily Urban System. De regio gaat niet uit van bestuurlijke grenzen, maar van de grenzen die mensen in het dagelijks leven ervaren, zoals in hun woon-werkverkeer. Het Daily Urban System is het gebied rond een stad waarbinnen de belangrijkste dagelijkse woon-werkverplaatsingen zich afspelen alsmede de intensiteit van het benutten van voorzieningen als zorg, onderwijs, infrastructuur en openbaar vervoer, detailhandel en cultuur. Het Daily Urban System maakt de samenwerking binnen Regio Zwolle – dat een groot gebied beslaat en een veelheid aan partners omvat – een stevige basis heeft en logisch is. Het Daily Urban System is en blijft het uitgangspunt voor de regionale samenwerking.

Gunnen, Groeien, Grensontkennend werken

Regio Zwolle kenmerkt zich door een lichte netwerkstructuur, waarin opgavegericht gewerkt wordt met *coalitions of the willing*. Centraal in de samenwerking staan de drie g's: gunnen, groeien en grensontkennend denken en werken. We vormen samen een regio en denken vanuit het gemeenschappelijk belang. De samenwerking stimuleert (h)erkenning van gemeenschappelijke vraagstukken en een gezamenlijk aanpak om deze op te lossen. Zo ontstaat en groeit regionaal partnerschap. Elkaar zien en horen is belangrijk in Regio Zwolle. Er wordt grensontkennend samengewerkt, vanuit het creëren van meerwaarde en om jezelf en de ander verder te helpen. Er is bereidheid om verder te kijken dan alleen de eigen taken en verantwoordelijkheid en daar ook naar te handelen. We gunnen elkaar ruimte, podium en succes vanuit een coöperatieve win-win, waardoor we individueel, als organisatie en als regio groeien.

Proces

Met deze intentieverklaring spreken we de intentie uit om samen verder te gaan met ruimtelijke ontwikkeling in Regio Zwolle. Hoe we hier gezamenlijk invulling aan geven, bepalen we de komende periode.

Op basis van deze intentieverklaring wordt in de komende periode verder geconcretiseerd hoe de samenwerking op ruimtelijke opgaven en de uitvoering hierbij verder versterkt en ingevuld wordt. In deze volgende fase worden alle ondertekenaars van de intentieverklaring uitgenodigd mee te denken en zich uit te spreken over de gewenste versterkte samenwerking en uitvoering. Arie Slob en Jaap Wesselink zijn als ambtelijk procesbegeleiders aangesteld om dit proces vorm te geven en zullen met eenieder het gesprek aangaan. Voorstellen voor concretisering van de intentieverklaring zullen in februari 2023 aan de ondertekenende partijen worden voorgelegd. Vaststelling daarvan is voor iedere ondertekenaar een nieuw weegmoment.

Samenwerking

We starten daarbij niet met een leeg vel, de bestaande samenwerking, verantwoordelijkheden en posities zijn leidend in de vormgeving van versterkte samenwerking en uitvoering op ruimtelijke opgaven. We baseren ons daarbij op de volgende uitgangspunten voor samenwerking:

- We bouwen voort op het samenwerkingsfundament dat er al is in de regio;
- We werken als één overheid en in nauwe samenwerking met ondernemers en onderwijs (triple helix);
- We vertrekken vanuit bestaande actoren en projecten en plussen gericht op, wanneer er nieuwe werkwijzen moeten worden ontwikkeld;
- We werken daarbij vanuit het huidige partnerschap, op gelijkwaardige basis, en stappen daarbij over de eigen organisatiegrenzen heen.
- Iedere partij heeft zijn eigen inzet, identiteit, expertise, professionaliteit en verantwoordelijkheid en draagt vanuit de eigen kracht bij aan de gezamenlijke aanpak.
- We werken vanuit een lerende aanpak en ontdekken werkende weg wat nodig en succesvol is.

Ondertekening

De ondertekenaars van de intentieverklaring '**Samen verder met ruimtelijke ontwikkeling Regio Zwolle**' spreken uit, met in achtneming van elkaars onderscheiden verantwoordelijkheden en posities:

- De klimaatbestendige groeiregio, met een focus op water en bodem, als leidraad te nemen voor ruimtelijke ontwikkeling in de regio;
- Het realiseren van integrale samenwerking op ruimtelijke ontwikkeling (Novex) gezamenlijk op te pakken;
- Zich hierbij te verbinden op de inhoud en centrale opgaven die er liggen;
- Waar mogelijk de uitvoeringskracht in de regio te vergroten;
- De versterkte samenwerking en uitvoering waar mogelijk te verzilveren door gezamenlijk aanspraak te maken op beschikbare financiering;
- En op deze manier zelf regie te houden op de ruimtelijke ontwikkeling van Regio Zwolle.

Ondertekenaars spreken de intentie uit om samen verder te werken aan de ruimtelijke opgaven van Regio Zwolle. Verdere uitwerkingen zullen in de volgende fase, tot februari 2023, plaatsvinden en aan de samenwerkende partijen worden voorgelegd.

Namens gemeenten

Dalfsen

De Wolden

Dronten

Elburg

Hardenberg

Hatter

Heerde

Hoogeveen

Kampen

Meppel

Noordoostpolder

Nunspeet

Oldebroek

Olst-Wijhe

Ommen

Raalte

Staphorst

Steenwijkerland

Urk

Westerveld

Zwartewaterland

Zwolle

Namens provincies

Drenthe

Flevoland

Gelderland

Overijssel

Namens waterschappen

Drents Overijsselse Delta

Vallei en Veluwe

Vechtstromen

Zuiderzeeland

Namens triple helix partners

Economic Board Regio Zwolle